

Ptuj

Leto izdelave: 2005/2006

Kazalo

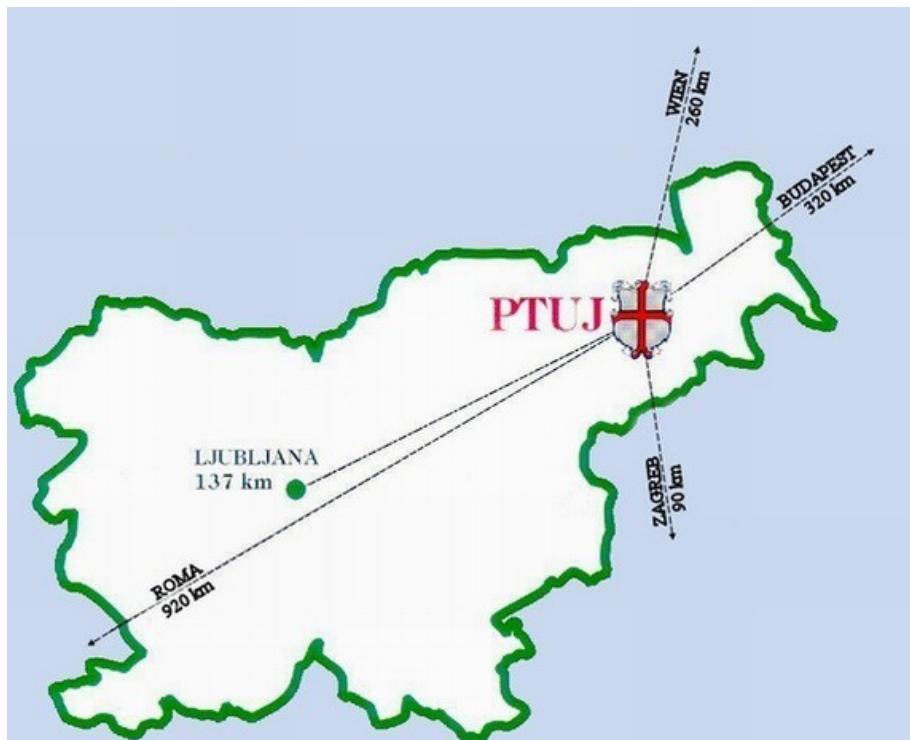
	Str.
1. Povzetek.....	3
2. Uvod.....	4
3. Empirično-tehnološki del.....	5
3.1. Osebna izkaznica Ptuja.....	6
3.2. Podnebje, relief, vodovje.....	7
3.3. Zgodovina Ptuja.....	8, 9
3.4. Turistična ponudba Ptuja.....	10, 11, 12
3.5. Legende, običaji in prireditve v Ptuju.....	13, 14
3.6. Kulinarične posebnosti.....	15
4. Zemljevid Ptuja.....	16
5. Zaključek: primernost Ptuja za turizem.....	17
6. Seznam uporabljene literature	18

SEZNAM SLIK:

- Slika 1: lega Ptuja
- Slika 2: grb mestne občine Ptuj
- Slika 3: Ptuj v slikani obliki
- Slika 4: Ptujski grad
- Slika 5: dvorec Štatenberg
- Slika 6: grad Vurberk
- Slika 7: dvorec Dornava
- Slika 8: grad Hrastovec
- Slika 9: Dominikanski samostan
- Slika 10: Minoritski samostan
- Slika 11: Florijanov spomenik
- Slika 12: Orfejev spomenik
- Slika 13: spomeniki bogu Mitri
- Slika 14: mestni stolp
- Slika 15: mestna hiša
- Slika 16: Ptujška Gora
- Slika 17: cerkev sv. Jurija
- Slika 18: Baročna cerkev v Sveti Trojici
- Slika 19: cerkev sv. Jurija (Lenart)
- Slika 20: cerkev sv. Lovrenca (Lovrenc)
- Slika 21: galerija Tenzor
- Slika 22: galerija Florijan
- Slika 23: Miheličeva galerija
- Slika 24: galerija Paleta
- Slika 25: Dominikova domačija
- Slika 26: Lackova domačija
- Slika 27: Puhov muzej
- Slika 28: siva čaplja
- Slika 29: bela štoklja
- Slika 30: Hincejeva sekvoja
- Slika 31: krajinski park Šturmovec
- Slika 32: terme Ptuj
- Slika 33: črni križ
- Slika 34: kurenti
- Slika 35: Ptujška poletna noč
- Slika 36: trgatev
- Slika 37: pobiranje krompirja
- Slika 38: vinograd in vinotoč
- Slika 39: golf igrišče

1. Povzetek

V tej seminarski nalogi je predstavljena preteklost in sedanost, naravne in družbene značilnosti, dostopnost, turistična ponudba, kulinarčne značilnosti in temeljni podatki našega najstarejšega in hkrati najslikovitejšega mesta v Sloveniji, mesta Ptuj.

Slika 1

2. Uvod

Namen te seminarske naloge je predstaviti mesto Ptuj na zanimiv način, ki bo zanimiv predvsem njenim bralcem. Gradivo sem črpala iz knjig in interneta, ter vse smiselno povezala. Hkrati sem ugotovila zelo zanimive stvari o Ptuju, ki jih še nikoli nisem slišala in se zraven marsikaj naučila. Upam da boste kaj novega izvedeli tudi vi in da vas bo moja naloga pritegnila, saj je Ptuj zelo zanimivo mesto z bogato tradicijo.

Slika 2

3. Empiricno-tehnoloski del

3.1. Osebna izkaznica Ptuja

Ptuj leži v SV Sloveniji, v središču Spodnjega Podravja na meji s Prlekijo, ob ugodnem prehodu čez Dravo, na križišču prometnih poti iz Maribora, Radgone, Ormoža in Zagreba. Po Gamsovi regionalizaciji Ptuj leži na Dravsko-Ptujskem polju.

Ptuj ima po štetju iz leta 1991 20.000 prebivalcev na površini 2,5 hektarja, mestna občina Ptuj pa z letom 1995 31.500 v 22 naseljih. Bolj natančna številka pa je 23.242 prebivalcev.

Mestna občina Ptuj obsega 66,7 km²:

- 5.533 hišnih številk
- 10 naselij: Grajena, Grajenščak, Kicar, Krčevina pri Vurbergu, Mestni Vrh, Pacinje, Podvinci, Ptuj, Spodnji Velovlek, Spuhlja
- 5 mestnih četrti: Center, Ljudski vrt, Panorama, Jezero, Breg
- 2 primestni četrti: Grajena, Rogoznica

Skozi mesto potekajo naslednje povezave:

- V Prekmurje preko Ormoža in Ljutomera ali Gomile in Radencev
- Proti Mariboru in v R Avstrijo preko mejnih prehodov v Šentilju in pri Sv. Juriju
- Proti Ljubljani preko Pragerskega in Slovenske Bistrice ter Frama in Hoč (priključki na avtocesto)
- Proti R Hrvaški preko mejnih prehodov v Gruškovju, Zavrču in Zg. Leskovcu

Oddaljenost od večjih centrov:

- Dunaj 300km
- Gradec 100km
- Zagreb 90km
- Ljubljana 130km
- Letališče Maribor 20km
- Letališče Ljubljana-Brnik 130km
- Letališče Zagreb-Pleso 100km

3.2. Podnebje, relief, vodovje

Podnebje v Ptujju je subpanonsko. Povprečna januarska temperatura je $0,6^{\circ}\text{C}$, julijska pa $19,9^{\circ}\text{C}$. Povprečna zimska temperatura je $0,5^{\circ}\text{C}$, pomladna $10,1^{\circ}\text{C}$, poletna $18,8^{\circ}\text{C}$ in jesenska $10,5^{\circ}\text{C}$, povprečna celoletna temperatura pa znaša 10°C . Količina padavin je 959mm na leto. Nadmorska višina je 232m (grad stoji na 264m): nižinsko območje Dravskega in Ptujkega polja ter delno gričevnati del Slovenskih goric. Ptuj leži na ugodnem položaju ob reki Dravi.

Slika 1

3.3. Zgodovina Ptuja

Ptuj, več tisočletij staro naselje ob ugodnem prehodu čez Dravo, spada med najpomembnejše mestne spomenike Slovenije. Sloves mu zagotavljajo še ohranjena srednjeveška mestna zasnova in številni kulturni spomeniki. Ravno zaradi ugodne strateške lege in rodovitnosti zemljišča je bil poseljen vseskozi od davnine do danes - odkrile so se najdbe iz skoraj vseh arheoloških dob (prva naselbina na ptujskem gradu je stala že v bronasti dobi).

Prva močna plemensko organizirana družba na visoki civilizacijski stopnji v najstarejši železni dobi je ok. leta 1000 pr.n.št. na grajskem griču zgradila utrjeno gradišče, ker so bili tam pašniki in voda. Tudi dravski južni breg je že bil naseljen. Najdbe na tem delu govorijo, da so bile naselbine tega časa opuščene na hitro in zato je Dravsko polje vso staro železno dobo ostalo slabo naseljeno.

Nato je živahnjšo zgodovinsko dogajanje Ptuj zajelo v mlajši železni dobi, ko so se Kelti (sooblikovalci kasnejšega noriškega kraljestva) selili na vzhod. Kelti so prostor naselbine postopoma urbano organizirali.

Predrimska naselbina, ki je dala rimsko ime Poetovio, je ležala znotraj pomembne plemenske zveze, preproste državne tvorbe ob meji rastočega rimskega cesarstva, noriškega kraljestva. S pomočjo avgustovih osvajalnih vojn so Rimljani noriškemu kraljestvu odvzeli mejne pokrajine in mejo pomaknili naprej do Drave, nato pa še do Donave. V teh časih je stekla glavna cesta, ki je vezala Aquileio, Emono, Celeio in Poetovio z mesi v Podonavju takrat pa je v Poetoviu nastal tudi vojaški tabor, ki naj bi varoval prehod čez reko in ki je imel izhodiščno vlogo pri osvajanju Panonije, obstajal pa je do konca 1.stoletja. Zaradi teh dogodkov je stara naselbina ob rastočem trgovskem prometu zaživela z novo močjo.

Prvi rimski pisec Tacit v pisanem viru navaja tedanje ime Ptuja in ga omenja v zvezi s pomembnimi dogodki kot so izvolitev Vespazijana za cesarja in omemba političnega delovanja poslednjega zahodnorimskega cesarja Romula.

V drugi polovici 3. stoletja je Poetovio skupno z vso Panonijo ob pogostih nasledstvenih vojnah preživel marsikatero gospodarsko in politično krizo. Število prebivalstva se je krčilo, gospodarska moč pa je upadala. Zadnjič zgodovinarji omenjajo Poetovio leta 388, ko je bila v nasledstvenih bojih med Teodozijem in Maximom vojna. Ob koncu 4. stoletja je mesto začelo vse bolj hirati in se je skrčilo v mestno jedro.

Sredi 6. stoletja je bila tradicija krajevnege imena med redkim prebivalstvom še tako močna, sledovi mesta pa tako zelo vidni, da so Slovani po naselitvi prevzeli prastaro ime in ga preimenovali v Ptuj.

Leta 874 so Ptuj dobili salzburški nadškofje, ki so ga obdržali 700 let, a s posestjo v začetku niso imeli sreče, saj so ga v 10. in 11. stoletju nomadski Madžari požgali. Okoli leta 1125 ga je zato obnovil nadškof Konrad I, ki naj bi varoval salzburške posesti v Podravju. Kot ministeriali salzburškega nadškofa so Ptujski gospodje vladali na gradu do leta 1438, ko so izumrli. Na njih še danes spominjajo njihove ustanove: Ptujška gora, monoritski samostan ter dominikanski samostan.

Ker je mesto ležalo ob cesti iz Italije na Madžarsko, je največ zaslužilo s prehodnim prometom. Iz Madžarske so tovorili kože in živino, iz Italije pa blago, svilo, začimbe, luksuzne predmete, kovane izdelke itd. Cvetela je tudi trgovina z domačimi vini zaradi katere je prišlo do »vinskih vojn« med Ptujčani in ljubosumnimi Mariborčani, ki je trajala od 14. pa do 17. stoletja. Okoli leta 1225 pa sta salzburški škof in deželni knez v Ptujju ustanovila skupno kovnico denarja, ki se je ohranil v več primerkih.

Izumrtje Ptujskih gospodov je za Salzburg pomenilo olajšanje, za Ptuj pa veliko izgubo, ker so se bližala desetletja gospodarskih kriz. Turki so večkrat plenili po ptujski okolici, mesto pa so leta 1479 osvojili Madžari in se v njem tudi utrdili. Ko so jih Habsburžani 11 let kasneje pregnali, Ptujja niso več hoteli vrniti salzburškemu nadškofu. Šele leta 1511 ga je cesar Maksimiljan I. zaradi finančnih težav proti primerni odškodnini vrnil nadškofu. V času pohodov Sulejmana Veličastnega so mesto iz vojaških razlogov znova osvojili Habsburžani in ga dali močno utrditi italijanskim arhitektom. Ko je turška nevarnost minila, Ptujja ni bilo več treba utrjevati. Mesto so kuga, požari in gospodarsko nazadovanje (konkurenca madžarskih vin) tako prizadeli da si ni prav opomoglo. K temu so dodatno še pripomogle Napoleonove vojne in gospodarski zlom Avstrije leta 1811. In ko je t.i. Južna železnica stekla proti Ljubljani in Trstu, čez Semmering, Graz, Maribor in Celje, je bil razvoj Ptujja zapečaten.

V revolucijskem letu 1848 so se med Slovenci in Nemci začela narodnostna nasprotja. Ustanovljena je bila Čitalnica in prvi Narodni dom na štajerskem. Gospodarsko je Ptuj v tem času zelo napredoval, saj je dobil višjo gimnazijo, nov rotovž, plinaro, parno pralnico, klavnico in razne industrijske obrate. Leta 1908 so Nemci napadli udeležence zborovanja Ciril-Methodove družbe. Novembra 1918 je jugoslovanska armada osvobodila Ptuj, vendar ga s svojim anarhičnim gospodarstvom ni mogla gospodarsko poživiti. Počasi je propadel. Mestna občina je ukinila plinaro, pralnico, gospodinjsko šolo in prodala večino realitet, med njimi celo rotovž na Slovenskem trgu. Ko so Nemci 8.4.1941 zlomili jugoslovansko vojsko in prišli v Ptuj se je začelo trpljenje slovenskega narodno zavednega življenja. Ogromno kulturno škodo je Ptuj utrpel s poružitvijo minoritske cerkve, ki je služila okupatorjem za skladiščenje municije. 8.5.1945 pa je prišlo do osvoboditve. Poškodovano mesto ne kaže več sledu bombardiranja in si je zelo lepo opomoglo. Podeželje in industrializacija mestne okolice je prinesla Ptujju veliko gospodarsko in urbano dinamiko. Mesto ima sedaj dva mostova, nove stanovanjske hiše, kulturne in šolske zavode... poleg tega pa ima še vedno prelepo staro mestno jedro, v katerem se zrcalijo vse dobe njegovega nastajanja.

3.4. Turisticna ponudba Ptuja

1. GRADOVI:

- Ptujski grad
- Dvorec Štatenberg
- Grad Vurberk
- Dvorec Dornava
- Grad Hrastovec

2. SAMOSTANI:

- Dominikanski samostan
- Minoritski samostan

3. SPOMENIKI:

- Florijanov spomenik
- Orfejev spomenik
- Spomeniki bogu Mitri
- Mestni stolp
- Mestna hiša

4. CERKVE:

- Ptujška Gora
- Cerkev sv. Jurija
- Baročna cerkev v Sveti Trojici
- Cerkev sv. Jurija (Lenart)
- Cerkev sv. Lovrenca (Lovrenc)

5. GALERIJE:

- Galerija Tenzor
- Galerija Florijan
- Miheličeva galerija
- Galerija Paleta

6. ZNAMENITOSTI V OKOLICI:

- Dominikova domačija
- Lackova domačija
- Puhov muzej
- Siva čaplja
- Bela štorclja
- Hincejeva sekvoja
- Krajinski park Šturmovec

Slika 2

Slika 3

Slika 4

Slika 5

Slika 6

Seminarska naloga: Ptuj

Slika 7

Slika 10

Slika 11

Slika 14

Slika 12

Slika 13

Slika 16

Slika 15

Slika 17

Slika 18

Slika 19

Slika 20

Slika 23

Slika 21

Slika 22

Slika 24

Slika 25

Slika 26

Seminarska naloga: Ptuj

Slika 28

Slika 27

Slika 30

Slika 29

Slika 31

Poleg ogledov vseh teh srednjeveških znamenitosti, se turisti na Ptujju lahko tudi rekreirajo. Na voljo je več rekreacijskih sistemov kot so golf igrišče, ki ima 18 lukenj in je eno izmed najbolj urejenih igrišč v Sloveniji, jahanje, tenis, kolesarjenje, čolnarjenje, ribarjenje, lov, smučanje, zračni športi, pohodništvo, tek, ples, fitness in aerobika. Na voljo so tudi Terme Ptuj, ki so ene najmlajših slovenskih term. Imajo 4 zunanje bazene s toboganom in valovi, 6 notranjih bazenov z whirlpoolom, vodnozračnimi masažami, toboganom in saunami. Priporočljive so predvsem za zdravljenje različnih obolenj saj imajo zdravilne vrelce nizkomineralne vode, ki ima 39°C.

Slika 32

Seveda pa ne smem pozabiti tudi na številne picerije (Poetovio, Slonček, Marakuja, Beli vitez, Villa Monde...), kjer pečejo zelo okusne pice in tudi druge slastne jedi (ena najbolj znanih picerije je pivnica Zlatorog, ki ima dolgoletno tradicijo, saj je ena izmed najstarejših pivnic na Ptujju), na različne bare ter kavarne (Amadeus, Orfej, Cafe Bar Florijan, Old Irish Pub, Maraton, Teater Kamra, Viktorin, Cafe Europa Pub...) in na različne diskoteke ter klube (Joy, Kolnkišta, Night Club Royal, Night Club Metulj).

Seveda pa so na Ptujju tudi hoteli (Poetovio, Roškar, Botra...), kampi, zasebne sobe in gostišča kjer turisti prespijo in počitnikujejo.

3.5. Legende, običaji in prireditve v Ptujju

Legenda o gradu Hrastovec:

V 16.st. se je mladi hrastovski grof Friderik Herberstein zaljubil v lepo Agato z gradiča Štralek s katero se je hotel tudi poročiti. Friderikova mama je temu nasprotovala, zato sta se poročila na skrivaj, v Stiperjevi kapeli. Friderikova mama je Agato obdolžila čarovništva in jo v času ko je bil Friderik na vojni z mučenjem prisilila, da je vrgla komaj rojenega otroka v peč. Nato jo je ovadila sodniku, ki jo je obsodil na smrt in zahtevala naj jo obglavijo. Ko se je Friderik vrnil iz vojn Agate ni našel in ji je iz žalosti dal postaviti črni križ, ki je simbol nesrečne ljubezni.

Slika 33

Pustni običaji:

Najbolj znan pustni lik je kurent ali korant, kakor ga imenujejo domačini. Čeprav prebivalci Ptujjskega polja danes nič več ne verjamejo v njegovo magično moč, je ob pustnem času videti še veliko kurentov. V mogočne in strašljive maske oblečeni fantje v skupinah tečejo po vaseh in zganjajo hrup z zvonci, ki jim poplesujejo okrog ledij. Izvor kurenta je še vedno neznan. Morda so ga v 6. stoletju prinesli s seboj Slovani, ko so se naselili v naših krajih, lahko pa bi bil še celo keltsko-ilirska dediščina. Možno je tudi, da je kurent ostanek ljudskega izročila Uskokov, ki so poselili te kraje v 15. in 16. stoletju. Najstarejšo podobo kurentove maske najdemo kar na Ptujju, v Jadranski ulici. Do druge svetovne vojne so se v kurente napravljali le fantje v okolici Ptujja, in to le na pušno

Seminarska naloga: Ptuj

nedeljo, ponedeljek in torek. Takrat jih je oblast preganjala, ker je prihajalo do pogostih preteпов med skupinami. Spopadi so se včasih končali tudi tragično. Danes je drugače. Tudi mestni fantje imajo "kurentije" in na Ptuju je danes več skupin kot na podeželju.

Prireditve:

Prvo soboto v avgustu je praznik Mestne občine Ptuj kot spomin na davno preteklost (leto 1513, ko je dal salzburški nadškof meščanom no red-spremenjen in tistemu času prilagojen statut mesta Ptuj.)

Poleti se odvijajo različne prireditve katerih vrhunec je Ptujška poletna noč. Na mestnih trgih igrajo številne skupine. Ob polnoči pa nebo razsvetli ognjemet. Takrat se zbere ok. 10.000 obiskovalcev.

Slika 35

Trgatev, je tradicionalna prireditev ob kateri se zberejo vsi sorodniki in skupina turistov. Na ta dan moški pripravijo brente, stiskalnico in sode, ženske pa obilo hrane, kjer ne sme manjkati kruh in domača potica.

Slika 36

Kmečka opravila so lahko tudi zabavna. V septembru in oktobru lahko turisti na manjših kmetijah pomagajo pri pobiranju krompirja, ki poteka predvsem v stilu druženja in pojedine.

Slika 37

3.6. Kulinaricne posebnosti

V preteklosti so ločili med prehrabnenimi navadami podeželja in mesta. Na podeželju so dajali prednost hrani, ki je temeljila na domačih naravnih virih. Jedilnik je bil precej enostaven in enoličen. Perutnina ali prašičji suhomesnati izdelki so bili na mizah le ob praznikih. Pogoste so bile močnate in krompirjeve jedi. Namesto sladkorja so dolgo uporabljali med. Sadje je takrat veljalo za otroško hrano.

Meščanska hrana je bila pod vplivom dunajske kuhinje. Pogoste so bile mesne jedi, kot so zrezki in golaži. Tudi juh, peciva, raznih zavitkov in kolačev je bilo veliko vrst. Od srede 19. stoletja se je močno uveljavilo pitje kave.

Med klasične ptujske jedi prištevamo: piščanca po ptujsko, ptujsko omako, štajersko juho, purana z mlinci, krvavice, kumare s krompirjem, zelje po štajersko, štajerske štruklje, ajdovo in koruzno potico, haloško gibanico, gobovo juho z ajdovimi žganci, kislo juho s svinjskimi tačkami.

Predvsem znane specialitete so suhe domače klobase, meso iz tunke, bunka, pečenice in krvavice.

Med sladicami je najbolj znana potica, krofi in flancati.

Seveda pa pri vsej tej hrani ne sme manjkati vino, ki ga je v Ptujju več kot dovolj. Na vinskih cestah so kvalitetni vinotoči (Turčan, Švabovo, Golob, Lončarič), kjer si lahko ogledamo vinske kleti, v katerih vsako leto dozori več 100 litrov vina.

Slika 38

4. Zemljevid Ptuja

5. Zaključek: primernost Ptuja za turizem

Menim, da je Ptuj za turizem več kot primeren, saj ima vse potrebne dejavnike za njegov nadaljnji razvoj. To je mesto z bogato tradicijo, ki je za turiste zelo privlačna. Je tudi kulturno središče področja, ki meji na Hrvaško kar tudi deloma pripomore k razvoju turizma. Tu živijo ustvarjalni in delovni ljudje, ljudje s pesniško, inovativno in malce tudi potepuško dušo.

Slika 39

6. Seznam uporabljene literature

1. **PODRAVJE**
Maribor-Ptuj
A-Ž
Priročnik za popotnika in poslovnega človeka
2. **SLOVENIJA**
Turistični vodnik
3. **IMAGO SLOVENIJE**
Podoba Slovenije
4. **PTUJ**
Proštjska cerkev
5. **PTUJSKI GRAD 1**
Kulturni in naravni spomeniki Slovenije
6. **PTUJ STARIH DOB**
7. **PTUJ**
Kulturni in naravni spomeniki Slovenije
8. **PTUJSKI LAPIDARIJ**
Vodnik po ptujskem rimskem lapidariju
9. **INTERNET**
<http://www.ptuj-tourism.si/index.php>
<http://www.ptuj.si/>